

BOSHQARUVNING MUHIM JARAYONLARI VA ISHTIROKCHILAR O'RTASIDAGI SAMARALI MUNOSABATLAR

Komilova Mukarram Qobiljonovna

SamISI katta o'qituvchisi

Xudoyqulov Javohir Safaral o'g'li

To'ychiyev Yusufbek Rasul o'g'li

SamISI «Ikkinchi va kechki talim» fakultet talabalari

Аннотация. *Статья посвящена важным процессам управления и эффективному взаимодействию между заинтересованными сторонами. Она подчеркивает ключевые аспекты, такие как коммуникация, организационная и управленческая структура, график работы, консультации и принятие решений, делегирование и совместимость. Статья акцентирует важные направления управления и подчеркивает важность согласованного сотрудничества между заинтересованными сторонами.*

Ключевые слова: *Сотрудничество, Права, Обязанности, Консультации, Дискуссии*

Annotatsiya. *Maqola boshqaruvning muhim jarayonlariga va ishtirokchilar o'rtasidagi samarali munosabatlarga bag'ishlangan. Kommunikatsiya, tuzilma va boshqaruv strukturasi, ish vaqti rejasi, maslahatlar va qarorlar qabul qilish, taqsimlash va muvofiqlik kabi muhim ko'nikmalarga tushuntiriladi. Maqola boshqaruvning muhim yo'nalishlarini ta'kidlaydi va ishtirokchilar o'rtasidagi samarali hamkorlikning ahamiyatini ko'rsatadi.*

Kalit so'zlar: *Hamkorlik, Huquq, Mas'uliyat, Maslahat, Muzokaralar*

Annotation: *The article focuses on the important processes of management and effective collaboration among stakeholders. It highlights key aspects such as communication, organizational and management structure, work schedule, advisory and decision-making processes, delegation, and compatibility. The article emphasizes the crucial directions of management and underscores the importance of cohesive collaboration among stakeholders.*

Keywords: *Collaboration, Rights, Responsibility, Advisory, Discussions*

KIRISH

Bu maqola —Boshqaruvda ishtirokchilar munosabatlarini mavzusida bo'lib maqolani o'qib chiqqan o'quvchida ishtirokchilar tushunchalari: Bu tushuncha, boshqaruv tizimida ishtirokchilarning o'z huquq-afzalliklari, mas'uliyatlari, va ularga taqdim etiladigan imkoniyatlar haqida umumiy tasavvur bo'lishini talab qiladi. ishtirokchilar va boshqaruv organlari munosabatlari: Ishtirokchilar boshqaruv organlari, qo'shimcha tashkilotlar yoki boshqa strukturaviy tizimlar bilan qanday munosabatlarga ega? Ular o'rtasidagi hamkorlik va qo'llanish tartiboti haqida ma'lumotlar, qaror qabul qilish jarayonlari: ishtirokchilar qanday usulda boshqaruv organlari bilan qarorlar qabul qilishadi? Qarorlar qabul qilishda ularning ro'yxatdan o'tkazish, murojaat yo'llashi va qarorlarni amalga oshirish jarayonlarini kabi tushunchalar paydo bo'ladi.

Boshqaruvda ishtirokchilar munosibatlari juda muhimdir, chunki jamoa a'zolari bilan chiroyli munosabatlarni o'rnatish va faol ishtirokda bo'lish, barcha sohalarida muvaffaqiyatga erishish uchun zarurdir. Boshqaruvda ishtirokchilar munosibatlari, qo'shimcha maslahat, yordam va ixtisoslashtirilgan yondashuv qurilmalarini o'z ichiga olgan bir qator faoliyat turlari bo'lib, tashabbuskorlik tuzumining muhim qismi hisoblanadi. Ishtirokchilar o'zaro munosabatlarda ishtirok etish, jamoa a'zolari bilan halqaro ishtirokni rivojlantirish va izlanuvchilarga yaxshi tajribani taqdim etish mas'uliyatlarini o'z bo'yniga oladi.

Boshqaruvda ishtirokchilar munosabatlari shu mavzuda kuchli tajriba va bilimlarga ega bo'lishni talab qiladi. Ishtirokchilarning o'zaro aloqalarni rivojlantirish, jamoa yig'ilishlarini tashkil etish va bajarish, ommaviy qo'llab-quvvatlashni taqdim etish, muammolarga yechim topish va jamoani yanada rivojlantirishni ta'minlash uchun juda muhimdir. U, qatnashchilarni maqbul, yaxshi maqsad va rejalarga yo'naltirish, shaxsiy yangilanish va jamoaviy rivojlanish, sodda kommunikatsiyani o'rnatish, muammolarga ko'rsatilgan yechimlar va ishtirokchilar maqsadlarini o'zlashtirishda yordam berish orqali jamoa faoliyatini yanada yaxshilashga yordam beradi.

Ishtirokchilar tushunchalari maqolani boshlash uchun kritik bo'lgan nuqtalardan biridir. Bu tushunchalar, boshqaruv tizimining effektivligi, ishtirokchilar orasidagi ko'rsatkichlar va tashkilotning o'rta muddatli va uzoq muddatli maqsadlari uchun juda muhimdir. Quyidagi nuqtalar ishtirokchilar tushunchalarini tushunishga yordam berishi mumkin:

Huquq-afzalliklari: Ishtirokchilar huquq-afzalliklari, ularga taqdim etiladigan imkoniyatlar va boshqaruv organlari bilan munosabatlarda ularning o'z huquqlari va mas'uliyatlari haqida umumiy tasavvur. Bu tasavvur, ishtirokchilar boshqaruv organlarining qarorlari va strategiyalariga qanday ta'sir ko'rsatishi haqida nazariy fikrlarni o'z ichiga oladi.

—Huquq – davlat tomonidan belgilangan yoki tasdiqlangan umuman majburiy ijtimoiy normalar tizimi. U huquqiy munosabatlar va fuqaroning davlat tomonidan mustahkamlanadigan, kafolatlanadigan va muhofaza etiladigan asosiy huquqlarini o'z ichiga oladi.

Huquq-afzaliklari boshqaruv tizimida ishtirokchilar uchun muhimdir. Bu huquqlar tashkilot strukturasi o'ziga xosliklarini ifodalaydi va ularning mas'uliyatlarini aniqlaydi. Quyidagi eng muhim huquq-afzaliklar mavzulari mavjud:

Ijrochining huquqlari: Ishtirokchilar boshqaruv tizimida o'z fikrlarini ifodalash, maslahat olish, va qarorlarni qabul qilishda bo'lishi kerak. Bu huquq-afzaliklar ijrochining o'zining o'z fikrini o'z ifodasi bilan ifodalashiga va boshqalar bilan munosabatlarda o'z fikrlarini ifodalashiga ruxsat beradi.

Ma'lumotlarga oid huquqlar: Ishtirokchilar tashkilotning faoliyatlariga doir ma'lumotlarga erishish, ularni o'rganish va ularni o'zlashtirish huquqiga ega bo'lishi kerak. Bu ma'lumotlar tashkilotning strategiyasi, moliyaviy holati, va qarorlar qabul qilish jarayonlari haqida bo'lishi mumkin.

Murojaat huquqi: Ishtirokchilar boshqaruv organlariga murojaat qilish huquqiga ega bo'lishi kerak. Bu murojaatlar odatda boshqaruv organlari qarorlari, strategiyalari, va faoliyatlariga oid muammolar yechish uchun qo'llaniladi.

Ovoz berish huquqi: Ishtirokchilar tashkilot faoliyatlariga oid keng qamrovli ovoz berish huquqiga ega bo'lishi kerak. Bu ovoz boshqaruv organlari qarorlariga va strategiyalariga o'z hissasi bilan ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Transparensiya: Ishtirokchilar boshqaruv tizimida transparensiya va ma'lumotlarga ommaviy erishish huquqiga ega bo'lishi kerak. Bu transparensiya tashkilot faoliyatlarini ommaviy ravishda ommalashtirishga va ishtirokchilar bilan o'rtasidagi munosabatlarni ommaviy yordamchi ko'rsatkichlar orqali ommaviy ko'rsatkichlar uchun oson bo'lishiga imkon beradi.

Qo'llab-quvvatlash: Ishtirokchilar boshqaruv tizimida qo'llab-quvvatlash huquqi bilan ta'minlanishi kerak. Bu qo'llab-quvvatlash tashkilotning ishtirokchilarni o'zlarini o'zlashtirish, yaratish va rivojlantirish jarayonlarida qo'llab-quvvatlash huquqini ta'minlash orqali amalga oshiriladi.

Mas'uliyatlar: Ishtirokchilar boshqaruv tizimida o'zlarining o'ziga xos mas'uliyatlari va vazifalari haqida nimalarni umumiy tasavvur qilishi kerak. Bu mas'uliyatlar boshqaruvning faoliyati, moliyaviy holati, strategiyalarining amalga oshirilishi, va ishtirokchilar orasidagi munosabatlarga ko'rsatiladigan ta'sirini ifodalaydi. Ishtirokchilar va boshqaruv organlari, qo'shimcha tashkilotlar yoki boshqa strukturaviy tizimlar bilan munosabatlari boshqaruvning effektivligi va tashkilotning maqsadlariga qarab ajratiladi. Quyidagi nuqtalar bu munosabatlarni tushunishga yordam beradi:

Hamkorlik: Ishtirokchilar va boshqaruv organlari o'rtasidagi hamkorlik munosabatlari tashkilotning rivojlanishi va muvaffaqiyati uchun juda muhimdir. Bu hamkorlik, ma'lumot almashish, tajriba almashish, amaliy ko'mak-korish, va boshqa stratejiyalar o'rtasida qo'llanishni o'z ichiga oladi.

Qo'llanish tartiboti: Ishtirokchilar va boshqaruv organlari o'rtasidagi qo'llanish tartiboti tashkilotning boshqaruv stratejiyasini amalga oshirish, qarorlar qabul qilish va ularni amalga oshirish jarayonida juda muhimdir. Bu tartibot ma'lumot almashish, maslahat olish, qarorlar qabul qilish va ularni amalga oshirish, hamda o'tkazilayotgan faoliyatlar va loyihalar ustida ishtirokchilar bilan boshqaruv organlari o'rtasidagi aloqalarni ta'minlaydi.

O'zgartirishlar va rivojlanish: Ishtirokchilar va boshqaruv organlari o'rtasidagi munosabatlar o'zgaruvchilik va rivojlanish jarayonlarini ta'minlashga yordam beradi. Ular o'rtasidagi yaxshi munosabatlar va hamkorlik, tashkilotning innovatsiya va rivojlanishining asosiy shartlari bo'lib hisoblanadi.

Maslahatlar va muzokaralar: Ishtirokchilar va boshqaruv organlari o'rtasidagi maslahatlar va muzokaralar o'zaro fikr almashish, maslahat olish, va qarorlar qabul qilish jarayonlarida katta o'rin tutadi. Bu munosabatlar tashkilotning strategiyalarini shakllantirishda, muammolar yechishda va faoliyatlarini rivojlantirishda juda muhimdir.

Ishtirokchilar boshqaruv organlari bilan qaror qabul qilishda muayyan protsedurlar va jarayonlarga asoslangan bo'lishi kerak. Quyidagi nuqtalar ishtirokchilar va boshqaruv organlari o'rtasidagi qaror qabul jarayonlarini tushunishga yordam beradi:

Ro'yxatdan o'tkazish: Ishtirokchilar boshqaruv organlari bilan qaror qabul qilish uchun muayyan va rasmiy protsedurlarga amal qilishadi. Bu protsedurlar tashkilotning qaror qabul qilish tizimiga va boshqaruv organlarining qo'llanish tartibotiga asoslangan bo'lishi kerak.

Murojaat yo'llashi: Ishtirokchilar boshqaruv organlariga murojaat yo'llashda odatda rasmiy murojaat usullari qo'llaniladi. Bu murojaatlarning qanday ko'rsatishlar bilan bajarilishi, qaysi hujjatlarni taqdim etish, va murojaatlarga qanday tez fikr berilishi haqida tafsilotli ma'lumotlar boshqaruv organlari tomonidan taqdim etilishi kerak.

Qarorlarni amalga oshirish: Qarorlarni amalga oshirish jarayonida ishtirokchilar o'z huquq-afzalliklari va mas'uliyatlari doirasida qarorlarni amalga oshirish uchun muayyan tartib va protsedurlarni hisobga oladi. Bu protsedurlar odatda qarorlarni qabul qilish, o'zgartirishlar, yoki rad qilish uchun ma'lum vaqt va imkoniyatlarni belgilaydi.

Transparensiya va murojaatlar: Qaror qabul qilish jarayonida transparensiya va murojaatlar muhim ahamiyatga ega. Ishtirokchilar boshqaruv organlari bilan munosabatlarda o'z fikrlarini ifodalash, maslahatlarni olish va qarorlar haqida xabar olish imkoniyatlari ta'minlanishi lozim.

Maslahat va tajribalar olish: Ishtirokchilar boshqaruv organlari bilan qaror qabul qilishda odatda maslahat olish, tajribalar olish va o'z fikrlarini ifodalash uchun imkoniyatlarga ega. Bu maslahat va tajribalar qaror qabul qilishda katta o'rin tutadi.

Qarorlarni monitoring qilish: Qabul qilingan qarorlarni amalga oshirish va uning natijalarini boshqaruv organlari tomonidan monitoring qilish va baholash muhimdir. Bu jarayonda ishtirokchilar va boshqaruv organlari orasidagi munosabatlarning samaradorligini baholash uchun ma'lumotlar to'planishi va tahlil qilinishi kerak.

FOYDANALILGAN ADABIYOTLAR:

- 1) Robbins, S. P., Coulter, M., & DeCenzo, D. A. (2017). Management asoslari. Pearson Education.
- 2) Daft, R. L., & Marcic, D. (2015). Boshqaruvni tushunish. Cengage Learning.
- 3) Yukl, G. (2012). Tashkilotlar rahbarligi. Pearson Education.
- 4) Qabiljonovna K. M. Research Of Investment And Credit Terms Issues In Uzbek And Uzbek Languages //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – T. 35. – C. 706-709.
- 5) Kobiljonovna K. M. Application Of Ways To Increase Efficiency In Learning The Russian Language //Texas Journal of Multidisciplinary Studies. – 2024. – T. 28. – C. 12-14.
- 6) Kobiljonovna K. M. et al. METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF MODERN METHODS OF TEACHING THE RUSSIAN LANGUAGE //E Conference Zone. – 2024. – C. 10-14.
- 7) Kobiljonovna K. M. The Effectiveness Of Using Role-Playing And Business Games In Foreign Language Lessons //INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429. – 2023. – T. 12. – №. 12. – C. 64-66.
- 8) Komilovakomilova M. K. Facilitating interactive language learning in groups with non-russian language of study //Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems. – 2020. – T. 12. – №. 6. – C. 1065-1068.

---

9) <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Huquq&ved=2ahUKEwiY-MX2i-yFAxXNExAIHfXsAv8QFnoECBUQAQ&usg=AOvVaw3kdfKRd14PAeYE3qJmSQSG>